

УДК 323.173:327](=1:477.87:437.6)

Мирослав СОПОЛИГА

СУЧАСНЕ ПОЛІТИЧНЕ РУСИНСТВО В РЕГІОНІ КАРПАТ — АНТИУКРАЇНСЬКИЙ ПРОЕКТ (на прикладі Словаччини)

Подається аналіз проблематики сучасного неорусинства (політичного русинізму), його генези, політтехнології реанімації в умовах Словаччини, в контексті актуальних геополітичних стратегій. Автор на підставі власних довгочасних спостережень та досліджень дійшов висновку, що неорусинство — антиукраїнський проект, подає своє бачення проблеми та пропозиції на її рішення.

Ключові слова: русини-українці, сепаратизм, карпатський регіон, Закарпаття, Словаччина, неорусинство, політичний русинізм, деукраїнізація, етнічна група, етноідентифікація.

© М. СОПОЛИГА, 2018

Після розвалу Берлінської стіни у листопаді 1989 р. вже майже ніхто не сумнівався в тому, що СРСР з його т. зв. соціалістичним табором не має жодної перспективи. Припиненням існування СРСР 26 грудня 1991 року розпочався перерозподіл сфер впливу між «руським миром» (Росією) та Європою. Однак ситуацію скомплікувала поява нової незалежної держави Україна, яка, на жаль, й стала жертвою нової геополітичної стратегії. Адже ніхто з основних політичних гравців не мав зацікавлення в тому, щоб Україна нарешті виманилася з-під довготривалого ярма Росії й формувалася справді як незалежна, політично стабільна та економічно сильна держава. Як недавно виявилось, міжнародна угода (Будапештський меморандум від 5 грудня 1994 року) про гарантії безпеки Україні була лише маневром для її обману та ослаблення — досягнення неядерного статусу.

Імперські та реваншистські сили Росії, Угорщини, Чехословаччини та подекуди й Польщі, скориставшись такою ситуацією, вже заздалегідь намагалися всілякими способами дезінтегрувати та послабити Україну. Одним з об'єктів прицілу в даному контексті став і регіон Українських Карпат, зокрема історичне Закарпаття.

Недруги українського народу, крім різних антиукраїнських псевдонаукових теорій, на світло Боже витягли вже в минулому апробовану доктрину про окремішність «русинської людності». Антиукраїнська сутність цієї доктрини завжди влаштовувала й донині влаштовує усіх, хто вороже ставиться до України та української ідеї взагалі.

На тему «русинського» сепаратизму, неорусинства чи політичного русинізму існує вже розсягла література [1—5; 6; 7; 8; 16; 25; 27; 28; 29; 34; 44; 48; 49]. Щойно появилася найкомплексніше та найґрунтовніше дослідження на цю тему з-під пера відомого закарпатського вченого — україніста Любомира Белея під влучною назвою: «Русинський сепаратизм: націєтворення *in vitro*». Автор майже 400-сторінкової книги на основі детального аналізу генези, особливостей функціонування та політтехнологій «русинського» сепаратизму викриває псевдонаукові маніпуляції т. зв. русиністів в Україні, Словаччині, Угорщині, Польщі, Сербії, США та Канаді в історичному та соціокультурному контекстах. Немає жодних сумнівів, що процес «русинського» національно-культурного відродження — це ніщо інше як добре продуманий та скоординований політичний маскарад [5].

Наше дослідження слід вважати лише скромним причинком до вивчення даної проблематики з метою підтвердити деструктивну роль т. зв. русинського руху на прикладі Словаччини, охарактеризувати його та вказати на можливий вихід із даної ситуації. Вивчення драматичної історії боротьби за українську ідею в Карпатах — одне з пріоритетних наших завдань. Актуальність рішення даної проблеми зумовлена, зокрема, використанням «русинського фактору» в контексті пропагандистської агресії та гібридної війни Росії проти України [28, с. 90—93]. Прикро, що якраз Словаччина зіграла і нині до певної міри зіграє у цьому процесі негативну роль¹. Факти засвідчують, що в стратегічних планах реанімації політичного русинства в регіоні Українських Карпат, Чехословаччина посідала чи не найважливіше місце. Адже для впровадження таких політтехнологій тут були найсприятливіші умови [5, с. 102].

Українська меншина, яка більш-менш компактно заселяє райони Північно-Східної Словаччини — найзахідніші українські етнічні терени, була в той час найчисельнішою та найконсолідованішою українською етнічною спільнотою поза межами України. Її національно-культурний статус у багатьох аспектах був навіть кращий, ніж в Україні. Апологети неорусинства розраховували на те, що від успіху реалізації затіяної програми деукраїнізації в Чехословаччині (від 1993 р. — в самостійній Словацькій республіці), залежатиме процес реанімації «русинства» в Закарпатській області України та в інших регіонах Карпат.

Короткий екскурс в історію русинів-українців Словаччини (Пряшівщини) нам допоможе краще зрозуміти суть цих політтехнологій.

Північно-Східні райони нинішньої Словаччини аж до приходу мадярів наприкінці IX ст. були лише рідко заселеними. Починаючи з XI та завершуючи XIII ст. ці території, включно з історичним Закарпаттям, поступово увійшли до новоутвореної європейської держави — Угорського королівства. Угорські королі різними способами приманювали робочу силу на свої земельні володіння. Масова колонізація цієї території розпочалася аж у XIII ст., в пері-

од т. зв. волоської колонізації, точніше, на «волоському» звичеевому праві, яке, по суті, було варіантом стародавнього руського права — «Руської правди»². Латиномовні документи називають населення наведеної території: Rutheni («русини») або Valachi seu Rutheni («волохи, тобто русини»). Неупереджені вчені вже давно переконливо довели східнослов'янське або українське походження населення предметної області [3; 9; 10; 24; 33; 37; 47; 49; 54]. Інші, під впливом різних ідеологій та геополітичних візій, ще й нині поширюють фальшиві теорії про румунський та навіть західнослов'янський характер етнографічних груп русинів-лемків, які нібито сформувалися з первісного словацького чи польського населення під впливом т. зв. волоської (пастушої) колонізації румунського походження. На жаль, одні антиукраїнські теорії, які тривають вже понад 150 років, є актуальними й наперекір тому, що вже не раз були науково спростовані. Та ж і значна частина західнослов'янських істориків дійшла висновку, що в рамках т. зв. волоської колонізації на території сучасної Східної Словаччини та Польщі вже переважав український елемент і що тодішній термін «волох» мав соціально-правовий, а не етнічно-культурний зміст [45; 54, с. 265—266]. Документи засвідчують, що предки закарпатських українців етнічно й культурно належали чи інклінували до Київської Русі. Всякі політиканські вигадки про іраномовне (аланське), румунське (балканське) чи інше походження цього населення не мають ніяких історичних підстав [9; 10; 24; 35].

Наші предки переселялися з регіонів нинішньої України: Галичини, Поділля, Буковини та Закарпаття. Вони принесли із собою в Карпати свою прекрасну руську (українську) мову, свою віру та надзвичайно багату матеріальну й духовну культуру. Кращі народні традиції збереглися донині. А якраз мова, віра, народні традиції є тим найпереконливішим свідченням про етнічний характер населення Північно-Східної Словаччини. Наукові етнографічні, фольклористичні, лінгвістичні, теологічні та інші роботи яскраво свідчать про те, що тут споконвіку живуть українці. Будь-які спроби елімінувати український характер цього населення в смислі вже згадуваних штучно видуманих теорій є безпідставними та шкідливими [35, с. 14—16].

² «Руська правда» — збірка стародавнього руського права, складена в Київській державі в XI—XII ст.

¹ Голова національної ради Словацької Республіки Андрей Данко 15-го листопада 2017 р. у стінах Державної думи Росії заявив: «Без сильної Росії неможливий мир у світі. Ви — складова частина світової безпеки, подобається це комусь, чи ні...».

Назви сіл: Руське, Руська Бистра, Руський Потік, Руський Грабовець, Руська Поруба, Руська Нова Весь, Руська Воля та інші — найкращі свідчення про етнічне походження населення Пряшівщини.

Процес заселення Північно-Східної Словаччини русинами в основному завершився в XV—XVI століттях.

Після 160-річного турецького панування, у кінці XVII ст., вся територія Угорщини, включно з історичним Закарпаттям, перейшла під владу Габсбургів³.

Позитивний вплив на розвиток культури русинів у Карпатах мали реформи імператриці Марії Терезії (1717—1780) та її сина Йосифа II (1741—1790). В контексті цих реформ у 1773 р. відбувся й перший перепис населення Австрійської імперії за мовними та етнічними ознаками. Згідно з результатами перепису на території нинішньої Словаччини було 300 чисто руських і 17 змішаних словацько-руських сіл [53, с. 34—35].

У 1849 році депутат угорського сейму Адольф Добрянський (1817—1901), уродженець с. Рудльов біля Воронова на Пряшівщині, ініціював політичну програму об'єднання угорських та галицьких русинів: «Про об'єднання руських коронних земель в єдине політичне та адміністративне ціле», яку пред'явив австрійському імператору Францу Йосифу I. В рамках національно-культурного піднесення у Пряшівській єпархії було засновано понад 300 церковних шкіл.

Після Австро-угорського компромісу, узгодженого 15 березня 1867 року, Австрійська імперія перетворилася в дуалістичну монархію Австро-Угорщини. Угорські політики розпочали брутальний наступ проти неугорських національних меншин.

³ Габсбурги — одна з наймогутніших королівських династій у Європі. Габсбурги від 1273 р. понад шість століть (з перервами) — імператори Священної Римської імперії, Австрійської імперії (1804—1867), Австро-Угорщини (1867—1918) та інших країн. Правління Габсбургів залишило глибокий слід у середньовічній та новітній історії західних українців. У 1526 році вони приєднали до Австрійської імперії північно-західну частину Закарпатської України, у 1772 р. інкорпоровали Галичину, в 1774 р. окупували Північну Буковину та приєднали її до Галичини. Наприкінці XVIII — у XIX ст. і до розпаду Австро-Угорщини 1918 р. управителями західно-українських земель були Марія Терезія (1740—1780), Йосиф II (1780—1790), Леопольд II (1790—1792), Франц (1792—1835), Фердинанд I (1835—1848), Франц Йосип (1848—1916), Карл I (1916—1918).

Усіх жителів Угорщини, незважаючи на їхню етнічну чи національну приналежність, вважали мадярами. Майже всі здобутки русинів з 1848—1849 рр. були скасовані.

Руська духовна і світська інтелігенція дуже швидко мадяризувалася, аби вижити. Посилився й соціально-економічний гніт внаслідок підвищення різних податків для держави та церкви і т. п. Це спричинило масову еміграцію. З кінця 70-х років XIX ст. до 1914 р. з Угорщини до США переселилося 150000 русинів [55].

В контексті досліджуваної теми слід зазначити, що основна частина русинів поселилася на території сучасної Східної Словаччини вже в період розвинутого феодалізму та сформованого суспільства з чужою пануючою верствою, в яку проникнути було дуже важко. А якщо окремі такі випадки й були, то лише за рахунок повної асиміляції. Подібно це було й з українськими (руськими) поселенцями в містах, зокрема, суспільною верствою духівництва.

Безперечно, що і дана дійсність значною мірою відбилася на ментальності цього населення, що проявляється, передусім, в низькому рівні самовпевненості, безмірній слухняності, покірності, пристосованості та скромності. Оці властивості характерні для переважної більшості сільського населення донині. Цілком закономірно, що вони мають значний вплив також на етнокультурне, релігійне, політичне та інше формування даної спільноти⁴.

Це все, в свою чергу, мало за наслідок, що українське населення досліджуваного регіону ніколи не творило якусь автономну чи адміністративно-політичну одиницю.

До предметної області відносилася загальна назва північної частини тодішньої Угорщини — «Felvidék». Українська етнічна область в Угорщині найчастіше позначалася назвами «Угорська Русь», «Карпатська Русь», «Підкарпатська Русь». Між населенням були відомі географічні назви — «Закарпаття», «Підкарпаття». Такі й подібні назви в умовах чужого владарювання навмисне поширювалися. Представники північних народів, звичайно, ніколи не мали інтерес підтримувати національно-усвідомлюючий процес закарпатських русинів-українців, тому й таким способом посилювали сепаратистичні тенденції внутрі

⁴ Як виявилось, ця спільнота дуже легко піддалася маніпуляціям реаніматорів політичного русинства.

даної спільноти. Ідея об'єднання русинів-українців викликала в них тривогу. Етнонім «українець» та взагалі українська ідея в цьому карпатському регіоні ніколи не були прийнятними [35, с. 16—17].

Отже, коріння політичного русинізму сягають періоду мадяризації в рамках Угорської держави та Австрійсько-Угорської монархії. В протигагу цього сепаратизму, як складової частини політики мадяризації в половині ХІХ ст. між закарпатоукраїнським населенням дуже сильно закоренився національно-визвольний рух русофільської орієнтації, який підкріплювали російські пануючі кола та націоналісти. Руське населення на північній стороні Карпат в рамках поміркованої Австрії під впливом зрілої інтелігенції, зокрема львівської, дуже швидко збагнуло своє спільне походження з рештою українського народу. Однак народні будителі русинів Угорщини (О. Духнович, А. Добрянський та інші), хоч і визнавали етнічну єдність угорських (підкарпатських) та галицьких русинів-українців, українську орієнтацію помилково вважали шкідливою. Вони даремно чекали спасіння від «російського брата». І так, шукаючи виходу із скрутного положення та наївно сподіваючись, підтримували ідеї, які відкидали самотність української нації, а українців вважали складовою частиною «великого російського народу», тобто малоросами. Однак ні О. Духнович, ні інші будителі ніколи не підтримували русинство як самостійний національний рух. Це явна спекуляція сучасних «русинських» сепаратистів. Наші будителі були просто русинами (малоросами, українцями) великоруської орієнтації. В рятівничу місію Росії по відношенні до малих слов'янських народів тоді вірили й представники інших слов'янських народів, включно словацьких народовців, згуртованих навколо Л. Штура і т. п. Тому будь-які спроби ототожнювати національно-визвольний рух періоду ХІХ ст. із сучасним т. зв. русинським рухом є безпідставними та принижуючими по відношенні до народних будителів [31, с. 225].

Після Першої світової війни на основі рішень Паризької конференції та Сен-Жерменського договору від 10 вересня 1918 року Закарпаття було приєднане до Чехословацької республіки, в рамках якої творило самостійну політично-адміністративну одиницю під назвою «Підкарпатська Русь». Найзахідніша частина української етнічної області була вже складовою частиною Словаччини.

Національно-просвітницька робота в міжвоєнному періоді в основному лежала на плечах греко-католицьких священиків та учителів церковних шкіл. Як навчальна мова домінувало тут т. зв. «язичіє» — мішанина народно-розмовних, церковнослов'янських та російських виразів. Молодь виховувалася в такому дусі, що русини є складовою частиною українського або російського народів. Чисто «русинська» («карпаторусинська») орієнтація була тоді майже непомітною. В статистичних даних це населення наводилося в одній рубриці під назвами «малороси» («українці») та «русские».

Наперекір ускладненню етнокультурного процесу основна частина підкарпатських русинів чимраз більше набувала переконання, що своєю культурою, мовою та вірою належить до великого українського народу і що її дальшу перспективу може гарантувати тільки соборна Україна. Українська ідея на Закарпатті запустила дуже сильне коріння, що нарешті кульмінувало у створенні самостійної Карпатської України (1938—1939).

В 1945 році основна частина закарпатської етнічної території була включена до складу України в рамках СРСР. Однак найзахідніша гілка закарпатоукраїнського населення залишалася й надалі в складі Чехословацької республіки.

В даному контексті слід навести факт, що в березні 1945 року в Пряшеві виникла Українська народна рада — представницький орган українськоруського населення Словаччини. Це був визначний акт, посередництвом якого русини («руснаки») Східної Словаччини офіційно та однозначно декларували свою українську національну приналежність.

Цікаво зазначити, що в цей вирішальний період в українсько-руському середовищі Пряшівщини вже ніхто не висував ідею «русинського народу» чи самостійної «русинської» національності.

Співналежність русинів з українським народом дуже чесно та спокійно прийняла основна частина русофільської інтелігенції. Після Другої світової війни русофільська ідея в Східній Словаччині закономірно втратила свій сенс, — так з аспекту наукового, як і політичного.

Українська мова в школах була запроваджена замість російської, а не «русинської», як то постійно твердять представники політичного русинізму.

Рівнозначність «русинської» й української національності акцептували й міжнародні наукові кола. Чеська академія наук ще в 1919 році дійшла висновку, що мова жителів Підкарпатської Русі є та ж сама, що й у галичан, тобто українська (малоруська), і що нема рації створювати «дальшу» літературну мову. Отже, постійні заяви про «насилювальну українізацію» русинів у 50-х роках — це просто демагогія.

Із наведеного видно, що аж ніяк не можна сумніватися в правильності рішення тодішніх політичних представників руського населення Пряшівщини. Ототожнення русинів з українцями мало раз і назавжди припинити безсмыслу ворожнечу стосовно національної приналежності віками пригнічуваного закарпатського населення, що вело до його послаблення та прискореної асиміляції.

Все ж спірним є питання, чи згадане рішення стосовно національної ідентифікації русинів Східної Словаччини реалізувалося правильним способом та послідовно, і чи взагалі тут були можливості його іншої реалізації в умовах тоталітарного режиму, який будувався на деструктивних інтернаціональних принципах.

І прямо-таки дивно, що вожді сучасного політичного русинства усі ці питання обходять. А вже взагалі не хочуть чути про те, що якраз наслідком політичних рішень у післявоєнний період було зманіпульовано переселення (оптацію) 12 тисяч українців Східної Словаччини в Радянську Україну, що якраз наслідком політичного рішення в 1952 році дійшло до ліквідації Української народної ради Пряшівщини, що багато представників українців у ці критичні роки було звинувачено в т. зв. буржуазному націоналізмі, що були придушені будь-які спроби рішення проблем національно-культурного життя, що наслідком т. зв. інтернаціональної політики було скалічене українське шкільництво в Словаччині, що якраз українські (не «русинські») культурні та громадські діячі стали жертвою т. зв. нормалізаційного процесу в 70-х роках і т. д. На нашу думку, якраз оці проблеми мали б бути в центрі підвищеного інтересу фахівців, які «рішають» т. зв. «русинсько-українську проблему. Все це можна об'єктивно осмислити тільки на основі серйозних досліджень, а не примітивного політиканства [32, с. 35—44].

Терміни «русин» та «українець» з аспекту етнічної чи національної приналежності є рівнозначними.

Етнонім «русин» відноситься до населення всієї України. Ця історична назва сагає славної доби Київської Русі. Є й інші народи, які називаються по-різному. І ніхто не наважиться зловживати їхніми назвами з сепаратистською метою. Зловживання історичних назв на дестабілізацію та дезорієнтацію національних груп є, принаймні, безвідповідальним та неморальним.

Так званий русинський рух у Словаччині після 1989 року має виключно політичний характер, намаганням якого є, крім іншого, загальмувати дотеперішній успішний розвиток словацько-українських взаємовідносин.

Подібні висновки впливають також із досліджень Словацької академії наук, згідно з якими штучно підтримуваний конфлікт «між українським напрямом, репрезентованим Союзом русинів-українців Словаччини та русинським напрямом, який представляє організація «Русинська оброда», набуває політичних розмірів...» Такий стан створює передумови для прискорення асиміляції, яка й без того порівняно велика. На відміну від інших національних меншин, настала очевидна парадоксальна ситуація, коли, попри загальні прагнення до інтеграції поодиноких меншин, дана меншина внутрішньо розкладається. «Наслідком того зменшується не лише її пропорційне заступлення в кількості населення Словаччини, але, паралельно з тим, знижується також вагомість її суспільного статусу» [48, с. 100].

Ніхто з нас не заперечує демократичне право громадян декларувати свою національну приналежність за власним бажанням та вибором. Але якраз можливості вибору при переписі населення в 1991 році, на нашу думку, у випадку українсько-руської спільноти, були очевидно спекулятивними з метою досягти того, чого ми стали свідками. Адже таким способом цю спільноту можна було поділити ще й на дальші групи («руснаків», «карпаторосів», «малоросів», «лемків» тощо). Таким же способом не важко роздробити будь-який народ. Формуляри анкет опитування в умовах багатонаціонального суспільства мали б готувати висококваліфіковані комісії за участю представників конкретних національних меншин, а також спеціалістів, які не лише докладно розбираються в таких складних категоріях як нація, народ, національність, етнічна група, етнографічна група, національна приналежність, громадян-

ська приналежність, мова, діалект і т. д., але знають також історію поодиноких меншин. У зворотному випадку може настати принаймні хаос, якщо не кривда або щось гірше.

У випадку українців Словаччини після «ніжної» революції в 1989 р., в рамках т. зв. демократизаційного процесу, було скоєно злочин. Тодішні владні та політичні структури Чехословаччини дійсно створили якнайкращі умови для реанімації доктрини про етнічну окремішність русинів від українців, тобто запровадження неорусинства. Проект реалізації цього злочину був ретельно продуманий та скоординований.

В 1990 році в Східній Словаччині з ініціативи та за безпосередньої участі закордонних експонентів була заснована організація «Русинська оброда», навколо якої донині згуртовується «світове русинство». Ця організація вийшла з т. зв. програмою деукраїнізації, бо нібито після Другої світової війни східно-словацьких русинів було своєвільно проголошено за українців, бо нібито було зліквідовано «русинські школи» та припинене «русинське національно-культурне відродження». Подібні організації з тим же самим завданням та під спільним покровительством майже синхронно виникли також в Закарпатській області України, в Угорщині, Сербії та дальших посткомуністичних країнах.

Керівники тих організацій розпочали дику кампанію, спрямовану на деукраїнізацію та ліквідацію професійних українських установ та, зокрема, їх чільних представників.

Словацькі засоби масової комунікації почали координувати — одночасно та послідовно вживати стосовно маніпульованої етнічної меншини виключно термін «русин» (русинський), а про українців найчастіше публікують «новини» з метою дискредитації та спотворення цієї національності та їхньої культурно-історичної спадщини. Безліч абсурдних інформацій про українські мафії з телевізійних екранів та по радіо, і то навіть з уст міністрів, ще донедавна були на порядку денному.

Дивно, що й на сторінках словацької наукової літератури під впливом «революційної» активізації «русинських народних будителів» почали з'являтися різні дезінформації щодо української етнічної меншини. Яскравим прикладом цього є «Енциклопедія народної культури Словаччини» (1995 р.). Ця репрезента-

тивна двотомна праця, метою якої є комплексно подати широкій громадськості найосновніші відомості про народну культуру в Словаччині, принесла абсолютно некваліфіковане й тенденційно спрямоване гасло «Українці в Словаччині». Це найкоротше та «науково» найбільш гасло про іноетнічну групу в енциклопедії взагалі. Твердження, що українська національна меншина в області Північно-Східної Словаччини «сформувалася з первісних жителів цієї області — русинів після Другої світової війни під впливом українізації, яка була мотивована політичними аспектами», і що після Другої світової війни в Словаччині «виникли інституції та установи, які в своїй назві наводили, що вони українські, як наприклад, Українська народна рада Пряшівщини (1945), Українська студія радіо (1945), Український національний театр (1945), хоч служити мали русинам Східної Словаччини», вважаємо принаймні несерйозними. Як видно, «проблема» навколо українців у наведеній енциклопедії була навмисно сполітизована, і то згідно з проектом марки «R. P. Magocsi and company» [31, с. 216]. Подібні «наукові висновки» появилися також у роботах інших фахівців. Є всі підстави вірити, що інструкції на таку діяльність приходили і донині приходять, зокрема, з Москви [5, с. 108—111]⁵.

Різні фальшиві теорії про відмінність русинів од українців, а також намагання створити якийсь самостійний «русинський народ» та «державу Русинія», і з тим пов'язані претензії на ревізії кордонів, мають очевидний політичний характер. Рішенням «русинської проблеми» зумовлюється навіть «вступ до нової Європи» [50, с. 183—192].

Словацькі масмедії невпинно приносять вістки про якийсь «русинський рух» у карпатському регіоні, якого в дійсності нема. Йдеться про спекуляції купки авантюристів, які намагаються дестабілізувати Україну як суверенну державу, і не в останню чергу й Словаччину.

Метою таких дезінформацій, але й інших заходів, було сформулювати загальну думку, що після 1945 року

⁵ В наукових колах Словаччини ще й нині всякими способами намагаються легітимізувати неорусинство. Про це свідчить, наприклад, I Міжнародний Карпатський симпозіум «Лемки, бойки, гуцули, русини — історія, сучасність, культура матеріальна і духовна VI» (Стара Лесна, 27—28 вересня 2017), зокрема його назва та програма історичної секції, в якій брали активну участь явні чи приховані вороги України.

русинам була заподіяна велика кривда, що русинську національність було офіційно заборонено тощо. Все це навмисно пов'язується з насильною акцією православізації, колективізації тощо. Протагоністи т. зв. русинського руху ще й нині кричать, що тут відбулася «більшовізація» й «насильна українізація» «русинської» культури, що українці в Словаччині — це видумка правлячої комуністичної партії та тоталітарного режиму.

Прикро, що на таку підду роботу найнялися, зокрема, й деякі колишні україністи, артисти Українського національного театру — абсолюенти Київського інституту театрального мистецтва ім. І.К. Карпенка Карого, працівники вже ліквідованих українських установ, редактори тощо.

За такої ситуації представникам «Русинської оброди» при активній підтримці владних, політичних та інших антиукраїнських структур вдалося дуже швидко зліквідувати або «русинізувати» майже усі професійні українські установи.

Одним з головних об'єктів сумнозвісної програми деукраїнізації вже з перших днів її реалізації став і Музей української культури у Свиднику, який понад 30 років (1986—2016) очолював автор цієї статті. Останнім українським bastionом назвали музей русини-сепаратисти. Починаючи з 1991 р. вісім разів насильно міняли назву цієї установи. У 2007 р. керівництво музею домоглося повернення своєї первісної назви — «Музей української культури у Свиднику». На жаль, розсяг цієї статті не дозволяє нам детальніше проаналізувати усі брудні та абсурдні прийоми, які застосовувались з метою ліквідації цієї найвизначнішої у світі (поза межі України) музейної установи⁶.

Однак найголовнішим завданням «Русинської оброди» в Словаччині було за будь-яку ціну досягти роздвоєння української етнічної спільноти на дві самостійні групи, що їм і вдалося під час перепису населення в 1991 році. Русинами записалося 17197 жителів, а українцями — 13291 осіб. Користуючись наданими можливостями національної презентації в анкетах опитування — вибором однієї з двох синонімних назв тієї ж самої національної меншини, основна маса населення навіть не сподівалася, про що тут

йдеться. Крім того, аж 49099 громадян (між ними понад 20 тисяч таких, що вважають себе словаками) скористалися можливістю навести в анкеті неіснуючу русинську мову як свою материнську. Це також дало поштовх до неймовірно швидкого «виробництва» та «кодифікації» літературної «русинської мови» в 1995 році.

Слід зауважити, що під час перепису населення Чехо-Словаччини в 1991 році перший раз в історії цієї етнічної групи дійшло до її штучного (статистичного) розподілу на дві самостійні національності — українську та русинську. Це було зроблено за визначної ідейної та матеріальної підтримки закордонних меценатів в рамках т. зв. програми деукраїнізації Східної Словаччини.

На жаль, це абсурдне розкускування єдиного етнічного організму триває донині, не зважаючи на протистояння переважної більшості населення українсько-руського походження, а також представників відповідних національних організацій. Під час переписів населення в 2001 та 2011 роках сепаратистичні тенденції не тільки що підтримувалися, але порівнянно з першим були супроводжувані набагато сильнішою антиукраїнською — «прорусинською» агітацією й пропагандою, фінансованою, зокрема, з-за кордону [32, с. 35—44].

Результати перепису населення використовуються як головний «аргумент» для підтримки та захисту антиукраїнських активностей «Русинської оброди».

Рішення національних проблем вимагає серйозного підходу на базі детального вивчення етнічної історії та етнічних процесів. Тільки так можна позитивно впливати на становище національних меншин та регулювати процес їхньої інтеграції до політичного, суспільного й культурного життя в рамках спільної батьківщини та держави. Однак у випадку русинів-українців було вирішено не брати до уваги жодних наукових аргументів. Навпаки, усіх, хто наважиться опонувати або критикувати дії «Русинської оброди», звинувачують в комуністичних, тоталітарних чи націоналістичних світоглядах, в насильницькій українізації русинів, порушенні національних прав русинів та навіть опозиціонерстві державної національної політики.

Плекання сепаратизму з метою прискорення асиміляції (словакізації) — це основна причина підтримки т. зв. «русинського руху» в Словаччині.

⁶ Крім декількох спроб звільнити директора музею у Свиднику з посади, позовів до суду, у 2016 р. проти нього завели кримінальне провадження за «протирусинські» заключення міжнародної наукової конференції у Свиднику.

Головна причина сучасного нестабільного стану українства в регіоні Карпат, зокрема в Словаччині, полягає в тому, що українство взагалі, тобто українська ідея, вже століттями перебуває в перманентній кризі. Політика царської Росії, як і радянської системи в Україні, була спрямована проти корінного населення. Системне винищування українства, довгочасна цілеспрямована русифікація закономірно негативно впливали й на розвиток українців зарубіжжя.

Русини-українці на території нинішньої Словаччини ніколи не жили в єдиному спільному державному утворенні зі своїм матірним народом, що зумовило складні етнічні процеси. І тільки глибоке почуття власної гідності сприяло тому, що в тисячолітньому полоні іноземних культур вони зуміли зберегти своє етнічне обличчя.

Кінець ХХ століття ознаменував потужний національно-визвольний рух українського народу. Україна здобула статус незалежної держави та поступово створює мережу культурно-просвітницьких установ, які діють в україномовній сфері і формують суспільство в національних рамках.

Однак Україна й надалі залишилася в ідеологічній сфері впливу Росії. Отже, різні політтехнології з метою дезінтеграції українства в Словаччині й ліквідації національно-культурних установ в рамках т. зв. демократизаційного процесу після 1989 р. аж ніяк не бентежили українських державних чиновників. Навпаки, вони по-хамськи декларували, що між Словаччиною та Україною нема жодних проблем. Та ж і вдома — в Україні вони підтримували русифікацію, а питання державного статусу української мови зловживали як інструмент безпрецедентних політичних спекуляцій в боротьбі за владу. Зусилля деяких українських дипломатів (Р. Лубківський, Д. Павличко, І. Огнівець) захистити інтереси українців Словаччини кваліфікувалися як втручання у внутрішні справи Словаччини.

З приходу до влади Віктора Януковича та його команди в Україні була розгорнута масштабна програма русифікації. Європу й надалі не цікавила Україна. Вона намагалася за всяку ціну догодити Росії та мати з нею коректні відносини. Під впливом потужної російської пропаганди з Україною не рахувалися як з перспективною державою. Ці тенденції в деяких структурах поодиноких європейських країн мають своє місце ще й нині, про що найкраще свідчать

реакції на Закон України «Про освіту», підписаний президентом 28 вересня 2017 року. Зокрема Угорщина показала своє справжнє обличчя, чим знову і знову засвідчує свою реваншистську політику стосовно Закарпаття.

Після Революції гідності, російської анексії Криму, агресії та гібридної війни на сході України радикально змінилося відношення Євросоюзу, США та інших країн до України. Євроінтеграцію та демократизацію України вже ніхто не може зупинити.

Українські державні органи в цьому контексті усвідомлюють і небезпеку загрози з «русинським» сепаратизмом на Закарпатті, який розкручують Москва з Будапештом.

23 червня 2016 р. в Національному інституті стратегічних досліджень відбувся круглий стіл «Русинство в сучасній Україні: історія реалії та виклики сьогодення», з метою «вироблення стратегічного державницького бачення «русинського» питання, ґрунтовних рекомендацій, зближення поглядів на питання русинства в Україні [28]. До участі було запрошено й автора цієї статті.

Підсумовуючи власні безпосередні спостереження, дослідження, а також результати міжнародних наукових конференцій, що відбулися в Музеї української культури у Свиднику [19—23], ми пред'явили своє бачення «русинського» питання в тезах під назвою «Політичне русинство — антиукраїнський проект»:

1. Реанімація ідей неорусинства була спровокована зовнішніми та внутрішніми антиукраїнськими структурами після розвалу СРСР з метою призупинити та скомплікувати процес розбудови самостійної демократичної України, зокрема після прийняття Верховною Радою Української РСР Декларації про державний суверенітет України (16 липня 1990 року). Сучасний проект політичного русинства реалізується, передусім, з ініціативи Росії посередництвом агентів та інших добре проплачуваних найманців Кремля.

2. Регіон Карпат, де живуть українці, в тому числі й Закарпатська область України, був завжди стратегічно та економічно привабливим, тому вже кілька століть він є предметом політичних спекуляцій та територіальних зазіхань з боку інших держав. Адже ідеї неорусинства на початку 90-х років ХХ ст. знайшли своїх активних прихильників, зокрема в Чехо-

Словаччині, яка втратила Закарпаття внаслідок його возз'єднання з Радянською Україною в 1945 році, та в Угорщині, де ще й нині має своє місце іредента — реваншистська політика, спрямована на повернення під владу Угорщини територій, які перебували під Сан-Стефанською короною аж до 1919 року. Політичний русинізм, зокрема у формі лемківського сепаратизму, з тих же та інших причин вигідно підтримувати й Польщі.

3. Карпатські українці впродовж віків були відмежовані від основної маси свого етносу політичними кордонами. Культура цього населення розвивалася в умовах чужих державно-політичних, правових, ідейно-культурних, етнічних та конфесійних норм і впливів в оточенні панівних — угорського, польського, словацького та інших етносів. Панівні народи намагалися довести місцевому населенню, що воно не має нічого спільного з Україною. Закарпатська українська етнічна територія найчастіше позначалася назвами «Угорська Русь», «Карпатська Русь», «Підкарпатська Русь» та навіть «земля без імені», а українське населення Карпат — рутенами, русинами, карпатськими русинами, карпаторосами, угроросами, лемками і т. п. Представники пануючих держав, звичайно, ніколи не мали інтерес підтримувати національно-усвідомлюючий процес закарпатських русинів-українців, тому й таким способом посилювали сепаратистичні тенденції всередині цієї спільноти. Етнонім «українець» та взагалі українська ідея в предметному карпатському регіоні була і є неприйнятною для ворогів України.

4. На початку 90-х років майже одночасно, отже, координовано, зокрема, «під команду» одного з провідних ідеологів неорусинства з Канади, в усіх зацікавлених країнах, і, на жаль, в Закарпатській області України, були засновані громадські об'єднання для активізації т. зв. русинського руху. Разом з тим «стахановськими» темпами було кодифіковано декілька «русинських» мов, яких наразі є аж п'ять. Це — кричущий приклад політичного замовлення, яке не має нічого спільного з лінгвістикою як наукою, а також потребами та вимогами суспільства.

5. Найсприятливіші умови для поширення ідей неорусинства та активізації т. зв. русинського руху виявились у Чехо-Словаччині, від 1993 р. — у самостійній Словаччині, де у її північно-східній частині (на Пряшівщині) споконвіку живе автохтонна русько-українська спільнота, яка налічує близько

200 тисяч жителів (офіційно понад 40 тисяч). Внаслідок надзвичайно складних політичних, соціально-економічних, культурних, конфесійних та інших умов розвитку цього населення в минулому та сучасному, національно-усвідомлюючий процес українців Пряшівщини, на жаль, донині не завершений. Отже, маніпулювати з такою масою дуже просто.

6. Використання стародавньої (історичної) самоназви українців — **русин/русський** для найменування «нового» слов'янського народу є антинауковим та неприпустимим. Сепаратистичний розподіл українців на окремі етнічні спільноти є одним із засобів дестабілізації українського народу й держави Україна.

7. Антиукраїнські сили в Словаччині та в інших суміжних з Україною державах підтримують цей сепаратизм з метою прискорення асиміляції українців. Сумнозвізна програма деукраїнізації в Словаччині не має нічого спільного з демократією. Послідовна та систематична ліквідація українських установ, шкіл та взагалі українства в рамках «русинського руху» супроводжується великою мірою українофобії з явними ознаками агресивності, ненависті та екстремізму. Наслідком того виросла генерація, яка навіть з батьками розмовляє по-словацьки, а лідери та активісти «русинських» організацій займаються примітивним етнобізнесом.

8. Штучний поділ русько-української спільноти на дві окремі національності, тобто «русинську» та українську, є вкрай шкідливим. Він применшує та принижує значення і статус цієї спільноти в рамках громадянського суспільства країни, в якій вона проживає. Русини і українці — це лише дві синонімічні назви одного й того ж самого етносу. Державна політика у сфері національних меншин мала б сприяти об'єднанню та консолідації русько-української меншини в контексті добросусідських словацько-українських, словацько-польських чи інших міжнародних взаємин. Зловживати таким становищем, маніпулювати низьким рівнем етнічної та національної самосвідомості місцевих мешканців є справою аморальною.

9. Ніхто не заперечує право громадянам поодиноких країн називати себе русинами або лемками, але ніхто не має права відокремлювати їх від українців. Україна посередництвом своїх дипломатичних місій та іншими засобами повинна домогтися у державних представників сусідніх країн, в яких проживають українці, послідовного вживання сучасної їхньої етноназви, а застосування історичних поймаючих

вань лише з належними поясненнями в контексті української приналежності.

10. Проект держави «Русинія» з край небезпечними домаганнями перерозподілу границь має за ціль дестабілізувати не лише Україну, але й цілу Європу. На відміну від проекту «Новоросія», він має своїх прихильників не тільки в Росії, але і в інших сусідів України. Тому намагання лідерів політичного русинства поєднати євроінтеграцію України з умовою визнання русинської нації є провокацією не лише стосовно до України, але й до Європи взагалі. Це — одна з форм ідеологічної гібридної війни Росії проти України та її союзників.

11. Деінтеграція українського етнотериторіального простору, що відбувається в останніх двох десятиріччях на західноукраїнських етнічних теренах, — це свідчення недостатньої ефективності української державної політики. Політичне русинство — це суто політична проблема, і її можна вирішити лише політичними методами.

12. Політичне русинство слід вважати антидержавною діяльністю, а його активістів притягувати до кримінальної відповідальності. Відповідні санкції слід застосувати й щодо зовнішніх ворогів України в даному контексті.

1. *Балега Ю.* Політичне русинство, або Фенцико-бродівські привиди на Закарпатті / Юрій Балега. — Ужгород, 2010. — 248 с.
2. *Балега Ю.* Політичне русинство і будівництво української держави / Юрій Балега. — Ужгород, 2003. — 196 с.
3. *Бача Ю.* Чому, коли і як? Запитання і відповіді з історії та культури русинів-українців Чехословаччини / Юрій Бача, Андрій Ковач, Микола Штець. — Ужгород, 2008. — 84 с.
4. *Белей Л.* Псевдонауковий дискурс етнотериторіальної ідентифікації населення прикордонних районів Карпат посттоталітарної доби / Любомир Белей // Науковий збірник Музею української культури у Свиднику. — Т. 26. — Свидник, 2011. — С. 52—55.
5. *Белей Л.* Русинський сепаратизм. Націєтворення *in vitro* / Любомир Белей. — Київ : Темпора, 2017. — С. 392.
6. *Ванат І.* До питання про так звану українізацію русинів Пряшівщини / Іван Ванат // Додаток до газ. «Нове життя». — Річ. 43. — № 50—51. — Пряшів, 1993. — 32 с.
7. *Ванат І.* Нариси історії українців Східної Словаччини / Іван Ванат. — Т. 1—2. — Пряшів, 1990, 1995.
8. *Ванат І.* Політичний русинізм — коріння і паростки / Іван Ванат // Українські Карпати: матеріали між-

родної наукової конференції «Українські Карпати: етнос, історія, культура». — Ужгород : Карпати, 1993. — С. 31—38.

9. Етнічна та етнокультурна історія України : у 3-х т. — Т. 2 / Л.Ф. Артюх, В.Ф. Горленко, Т.О. Николаєва, М.Д. Сополіга, Г.Г. Стельмащук, Г.С. Щербій ; Національна академія наук України ; Інститут мистецтвознавства, фольклористики та етнології ім. Т.Г.Рильського; відповідальний редактор Г.А.Скрипник. — Київ, 2011. — 528 с.
10. Етногенез та етнічна історія населення українських Карпат : у 4-х т. / головний редактор та керівник проекту Степан Павлюк. — Т. 2. Етнологія та мистецтвознавство. — Львів, 1990. — 816 с.
11. *Латта В.* Атлас Українських говорів Східної Словаччини / Василь Латта ; наукове і картографічне доопрацювання та упорядкування Зузана Ганудель, Івор Ріпка, Мирослав Сополіга. — Видало Словацьке педагогічне видавництво в Братиславі ; Відділ української літератури в Пряшеві для потреб Музею української культури на основі замовлення 0-81/2-88 від дня 12-го жовтня 1988 р. — Пряшів, 1991. — 555 с.
12. *Магочій П.Р.* Історія України / Пол Роберт Магочій. — Київ, 2007.
13. *Магочій П.Р.* Україна. Історія її земель та народів / Пол Роберт Магочій. — Ужгород : Видавництво В. Падеяка, 2012. — 792 с.
14. *Магочій П.Р.* Народ нізвідки. Ілюстрована історія карпаторусинів / Пол Роберт Магочій. — Ужгород : Видавництво Валерія Падеяка. — С. 31—38.
15. Мала енциклопедія українського народознавства / за ред. Степана Павлюка. — Львів : Інститут народознавства НАН України, 2007. — 805 с.
16. *Мишанич О.* Від Карпатських русинів до Закарпатських українців. Історико-культурний нарис / Олекса Мишанич. — Ужгород, 1991, — 64 с.
17. *Мишанич О.* Карпати нас не розлучать / Олекса Мишанич. — Ужгород, 1993.
18. *Мишанич О.* Політичне русинство: історія і сучасність. Ідейні джерела закарпатського сепаратизму / Олекса Мишанич. — Київ, 1999. — 48 с.
19. Науковий збірник Музею української культури у Свиднику. — № 24. Словацько-українські взаємини в області історії, культури, мови та літератури / Мирослав Сополіга — автор проекту, головний редактор та упорядник. — Свидник, 2007.
20. Науковий збірник Музею української культури у Свиднику. — № 25. Східно-християнські сакральні пам'ятки на словацько-польсько-українському пограниччі / Мирослав Сополіга — автор проекту, головний редактор та упорядник. — Свидник, 2010. — 463 с.
21. Науковий збірник Музею української культури у Свиднику. — № 26. Українці в прикордонних областях Карпат: проблеми акультурації, асиміляції, ідентифікації / Мирослав Сополіга — автор проекту, головний редактор та упорядник. — Свидник, 2011. — 512 с.

22. Науковий збірник Музею української культури у Свиднику. — № 27. Історія та культура Лемківщини / Мирослав Сополіга — автор проекту, головний редактор та упорядник. — Свидник, 2013. — 496 с.
23. Науковий збірник Музею української культури у Свиднику. — № 28. Українці в історії та культурі Карпат / Мирослав Сополіга — автор проекту, головний редактор та упорядник. — Свидник, 2016. — 496 с.
24. Павлюк С. Етногенеза українців. Спроба теоретичної конструкції / Степан Павлюк. — Львів, 2006. — 248 с.
25. Павлюк С. Продовження апологетики абсурду / Степан Павлюк, Роман Кирчів // *Дукля*. — № 2. — Пряшів, 2017. — С. 63—66.
26. Павлюк С. Народна агротехніка українців Карпат другої половини XIX — початку XX ст.: Історико-етнографічне дослідження / Степан Павлюк. — Київ: Наукова думка, 1986. — 171 с.
27. Піпаш В. Феномен регіонального сепаратизму в Закарпатській області / Володимир Піпаш. — Мукачево, 2009. — 39 с.
28. Русинство в Україні: сепаратизм чи політичні маніпуляції? // *Стратегічні пріоритети*. Науково-аналітичний щоквартальний збірник. — № 1(42). — Київ: Національний інститут стратегічних досліджень, 2017. — 104 с.
29. Скрипник Г. «Русини» — етнонім, що має українців єднати / Ганна Скрипник // *Українці-русини: етнолінгвістичні та етнокультурні процеси в історичному розвитку*. — Київ, 2013. — С. 1—8.
30. Скрипник Г. Сучасна Україна: Нація і проблема державотворення / Ганна Скрипник // *Народна творчість та етнографія*. — Київ, 1999.
31. Сополіга М. До питань етнічної ідентифікації та сучасних етнічних процесів українців Пряшівщини / Мирослав Сополіга // *Науковий збірник Музею української культури у Свиднику*. — № 22. — Пряшів, 2001. — С. 208—236.
32. Сополіга М. Україна й українці / Мирослав Сополіга // *Carpatica — Карпатика*. Випуск 35. Європейські цінності та конфесійно-національна ідентичність населення Українських Карпат / Ужгородський національний університет; Науково-дослідний інститут карпатознавства. — Ужгород, 2006. — С. 83—95.
33. Сополіга М. До питань етнічної історії та національного визначення українців Словаччини / Мирослав Сополіга // *Народна творчість та етнографія*. — Київ, 2005. — № 3. — С. 35—44.
34. Сополіга М. Українці в регіоні Карпат — актуальні проблеми дослідження / Мирослав Сополіга // *Лемки, бойки, гуцули, русини — історія, сучасність, культура матеріальна і духовна VI*. Збірник матеріалів I Міжнародного Карпатського симпозиуму, Стара Лесна (Словаччина), 27—28 вересня 2017 р. — (В друку).
35. Сополіга М. Українці Словаччини: матеріальні вияви народної культури та мистецтва / Мирослав Сополіга. — Київ: Темпора, 2011. — 329 с.
36. Тарас Я. Сакральна дерев'яна архітектура українців Карпат. Культурно-традиційний аспект / Ярослав Тарас. — Львів, 2007. — 640 с.
37. Тиводар М. Етнографія Закарпаття: історико-етнографічний нарис / Михайло Тиводар. — Ужгород, 2011. — 410 с.
38. Тиводар М. Етнографічне районування українців Закарпаття (за матеріалами традиційної культури другої половини XIX — першої половини XX ст. / Михайло Тиводар // *Карпатика*. — Вип. 6. — Ужгород, 1999. — С. 3—32.
39. Українці-русини. Етнолінгвістичні та етнокультурні процеси в історичному розвитку / головний редактор Ганна Скрипник. — Київ: Інститут мистецтвознавства, фольклористики та етнології ім. М.Т. Рильського; Міжнародна асоціація українців, 2013. — 748 с.
40. Федака П. Народне житло українців Закарпаття XVIII—XX століть / Павло Федака. — Ужгород: Гражда, 2008. — 365 с.
41. Фединашинець В. Мирна наша русинська путь / Володимир Фединашинець. — Пряшів, 1992. — 111 с.
42. Чучка П. Національна свідомість закарпатських українців у XX ст.: етнолінгвістичний та культурно-історичний аспект / Павло Чучка. — Ужгород. — 63 с.
43. Штець М. Українська мова в Словаччині (соціолінгвістичне та інтерлінгвістичне дослідження) / Микола Штець. — Пряшів, 1996. — 252 с.
44. Botík J. Etnická história Slovenska. K problematike etnicity, etnickej identity, multietnického Slovenska a zahraničných Slovákov / Ján Botík. — Bratislava, 2007. — 232 s.
45. Chaloupecký V. Valaši na Slovensku / Chaloupecký Václav. — Praha, 1947. — 194 с.
46. Encyklopédia ľudovej kultúry Slovenska. — Bratislava, 1995 / (Рецензія: Sopoliga M. Encyklopédia ľudovej kultúry Slovenska z hľadiska prezentácie Rusínov-Ukrajincov // *Slovenský národopis*. — Roč. 43, 4/1995. — S. 503—506).
47. Etnografický atlas Slovenska / kolektív autorov Národopisného ústavu Slovenskej akadémie vied a spolupracujúcich inštitúcií; vedecká redaktorka PhDr. Soňa Kovačevičová, CSc.; Vydala Veda, vydavateľstvo Slovenskej akadémie vied v Bratislave a Slovenská kartografia, š. p. Bratislava, 1990, počet strán 124, počet máp 535, formát 465 x 500 mm.
48. Gajdoš M. Otázky identity Rusínov (Ukrajincov) na Slovensku v 90. rokov / Marián Gajdoš // *Slovensko-ukrajinské vzťahy v oblasti národnostných menšín*. Zborník materiálov z medzinárodnej vedeckej konferencie / Filozofická fakulta Prešovskej univerzity. — Prešov, 1995, S. 98—105.
49. Krasowski I. Problem autochtonizmu Rusinów w Beskidzie Niskim / Ivan Krasowski // *Łemkowie w historii i kulturze Karpat*. — Sanok, 1992. — S. 381—386.
50. Magocsi P.R. Karpatskí Rusíni: súčasný stav a perspektívy v budúcnosti / Paul-Robert Magoczi // *Slovenský národopis*, 40, 2/1992. — Bratislava. — S. 183—192.

51. *Mušinka M.* Národnostná menšina pred zánikom? / Mikuláš Mušinka, Alexander Mušinka. — Prešov, 2011. — 618 s.
52. *Mušinka M.* Rusíni-Ukrajinci — jedna národnosť. K seriálu článkov Rusíni — ohrozená menšina / Mikuláš Mušinka // Príloha novín Nove žyt't'a. — S. 9—10/2011; Zväz Rusínov-Ukrajincov Slovenskej republiky. — Prešov, 2011. — 16 s.
53. *Petrov A.* Národopisna mapa Uher: Podle Úředního Lexikonu osad z r. 1773 / Alexej Lentievíč Petrov. — Praha, 1924. 53
54. *Sopoliga M.* Tradície hmotnej kultúry Ukrajincov na Slovensku / Miroslav Sopoliga. — Bratislava, 2006. — 294 s.
55. *Tajták L.* Východoslovenské vyst'ahovalectvo do prvej svetovej vojny / Ladislav Tajták // Nové obzory. — Č. 3. — Prešov, 1961. — S. 221—247.

Myroslav Sopolyha

MODERN POLITICAL RUSYNISM
AT CARPATHIAN REGION —
AN ANTI-UKRAINIAN PROJECT
(ON THE EXAMPLE OF SLOVAKIA)

The article analyzes the problems of modern neorusynism (political rusynism), its genesis, political technologies coming to life

in the conditions of Slovakia, in the context of topical geopolitical strategies. The author, on the basis of his own long-term observation and research, came to the conclusion that neorusynism is an anti-Ukrainian project. The author presents his vision of the problem, as well as suggestions for its solution.

Keywords: Ruthenians-Ukrainians, separatism, Carpathian region, Transcarpathia, Slovakia, neorusynism, political rusynism, ethnic group, ethno identity.

Мырослав Сопольга

СОВРЕМЕННОЕ ПОЛИТИЧЕСКОЕ
РУСИНСТВО В РЕГИОНЕ КАРПАТ —
АНТИУКРАИНСКИЙ ПРОЕКТ
(НА ПРИМЕРЕ СЛОВАКИИ)

Дается анализ проблематики современного неорусинства (политического русинизма), его генезиса, политтехнологии реанимации в условиях Словакии, в контексте актуальных геополитических стратегий. Автор на основании собственных долголетних наблюдений и исследований пришел к выводу, что неорусинство — антиукраинский проект, представляет свое видение проблемы и предложения на ее решение.

Ключевые слова: русины-украинцы, сепаратизм, карпатский регион, Закарпатье, Словакия, неорусинство, политический русинизм, деукраинизация, этническая группа, этноидентификация.